

MISSÄ MENNÄÄN?

– UUDEN JALOSTUSOHJESÄÄNNÖN TILANNE NYT

Teksti: Ria Kuokkanen, MMM

Arabihevosten uusi jalostusohjesääntö on mukana ensimmäisessä ministeriön lähetevässä ”paketissa”, johon kuuluu myös con-nemarojen, welshien, newforestien ja shetlandinponien jalostusohjesäännöt. Pääsimme mukaan ensimmäiseen erään, koska ohjesäännön muutokset arabien kohdalla olivat monia muita rotuja yksinkertaisemmat: meillähän ei ole varsinaista alkuperämaata ja sen laatimia, toisinaan hyvinkin monimutkaisia kantakirjaussääntöjä, jotka olisi pitänyt ottaa huomioon. Tässä ensimmäisessä ministeriön menevässä ohjesäännössä on vain perusasiat, eli käytännössä kantakirjan rakenne. Oleellisin seikka uudessa ohjesäännössä on, että arabien rekisteri on yhtä kuin kantakirja, eli jatkossa ei enää voi olla ”kantakirjauskelvottomia” arabihevosia. Rekisteröinnin estävät seikat ovat erikseen, eli kantakirja/rekisteri on edelleen suljettu ja sinne ei pääse, jos tuontiasiakirjoissa tai sukutaulussa on puutteita.

Palkitsemisjärjestelmä tullaan laatimaan vielä tämän vuoden aikana. Ne tulevat rotukohtaiseen liitteeseen, ja SAHY on aktiivisesti mukana laatimassa niitä. Jalostusarvostelu tulee olemaan täysin vapaaehtoinen, ja ainakin tällä hetkellä suunnitelmassa on 3-luokkainen vapaaehtoinen palkitsemisjärjestelmä, jossa palkitaan sekä hyvät oriit että omistajat, jotka ovat valmiita antamaan mahdollisimman paljon tietoa oriistaan tammanomistajien käyttöön. I-luokkaan pääsevät hevoset, joiden rakenne ja rotutyypit ovat nykyisten 1- ja 2-palkittujen tasoiset. Lisäksi ykkösluokkaan päästävään hevosen täytyy olla terve, röntgenkuvat (16 kpl) otettu ja hyväksytty sekä SCID- ja CA-testit otettu. Ykkösluokkaan kuuluvat hevoset ovat palkittuja, kakkos- ja kolmosluokan hevoset vain jalostusarvosteltuja.

II-luokkaan pääsee hevonen, joka on jalostusarvosteltu, terve ja testattu, mutta rakenteessa tai tyyppissä on jotain huomautettavaa, ja III-luokkaan pääsee jalostusarvosteltu hevonen, jolta puuttuu testit tai röntgenit tai sillä on joku jalostukseen vaikuttava sairaus tai vika (irtopalat, ke-säihottuma jne...). Kaikkien orien jälkeläiset ovat tasavertaisia ja ne voidaan tuoda jalostusarvosteluun, myös jalostusarvostelemattomien oriiden. Jalostusarvosteluissa ei enää hylätä/hyväksytä, vaan parhaimmisto palkitaan (I-luokka). Jalostus-

arvostelut ovat julkisia ja ne toimivat ns. tuoteselosteena, joiden perusteella tammanomistajat voivat tehdä astutus päätöksiä. Jalostusarvostelut tulevat myös olemaan elinikäisiä, eli kerran näytettyä oritta ei tarvitse näyttää enää uudelleen. Lisäksi ainakin jossain vaiheessa on ollut puhetta, että jalostusarvostelun saisi uusia, mikä varsinkin hitaasti kehittyvien nuorten oriiden kohdalla on hyvä asia.

Jalostusarvokirjaimet säilyvät, mutta niiden myöntöperusteisiin saattaa tulla muutoksia. Myös siitä on keskusteltu, että jatkossa ne tulisivat Hippokselta automaattisesti, eli niitä ei enää tarvitsisi anoa erikseen. On myös keskusteltu mahdollisuudesta, että arabihevosille laadittaisiin oma suorituspistesysteemi, esimerkiksi ponien nykyistä suoritusluokkajärjestelmää pohjana käyttäen.

Uuteen systeemiin pääsevät ainakin vuonna 2012 syntyneet varsat, vanhempien hevosten kohtalo on vielä auki. Hippoksessa ei ainakaan vielä toistaiseksi ole lämmenty ajatukselle, että myös vanhemmat hevoset siirtyisivät uuteen systeemiin takautuvasti. Niiden tulevat jälkeläiset ovat kuitenkin joka tapauksessa kaikki ”kantakirjalkelpoisia”, eli ainoa harmin aihe vanhempien hevosten kohdalla tulisi silloin olemaan se, ettei niitä voisi viedä jalostusarvosteluviksi. Mutta kuten tuossa kappaleen alussa sanoin, asia on vielä täysin vaiheessa.

Koska jalostusarvostelu on vapaaehtoinen eikä vaikuta varsan kantakirjalkelpoisuuteen, voi oriinomistaja valita, haluaako hän näyttää oriinsa arvostelulautakunnalle. Sama koskee myös ulkomailta ostettuja tai liisattuja oriita. Ulkomailta suoritettujen arvostelujen pohjalta ei hevosta saa suoraan suomalaisen jalostusluokkaan, vaan se on näytettävä Suomessa mikäli haluaa sille kotimaisen jalostusluokituksen. Tammanomistajien kannalta paras tilanne kuitenkin olisi, jos mahdollisimman moni ori kävisi lautakunnan arvioitavana ja että ne testattaisiin. SCID- ja CA-testit tullaan todennäköisesti ottamaan keskitetyksi arvostelutilaisuuksissa, joissa eläinlääkäri voi ottaa jouhinäytteen. Tämä siksi, että näin voidaan olla varmoja, että jouhet ovat juuri sen hevosen, kenen pitääkin.

ORILISENSSI

Astuville oreille tulee jalostuslisenssi, joka on lunastettava Hippokselta 1.5. mennessä, jos haluaa saada sen edullisesti (20,-). Myöhään heränneillä oriinpitäjillä on silti mahdollisuus lunastaa se myöhemminkin, 1.7. mennessä (60,-) tai sen jälkeen (200,-). Jalostuslisenssiä ei ole keksitty rahankeruumielessä, vaan sen tarkoitus on puhtaasti tilastollinen. Tuon 200 euron suuruisen maksun tarkoitus on ohjata oriinpitäjät ilmoittamaan oriinsa astutus tilastointia varten ajoissa. Lisäksi sen toivotaan vähentävän tapauksia, joissa oriinpitäjä ilmoittaa oriinsa astuvaksi vasta, kun tammat on ultrattu tiineiksi. Tämä vääristää orikohtaisia tiinehdyttämistilastoja ja asettaa kaikki astumiset rehellisesti ilmoittaneet oriinpitäjät huonompaan asemaan. Orilisenssin hinta sisältyy tulevaisuudessa oripäivämaksuun, eli jalostusarvosteluvuonna sitä ei tarvitse maksaa erikseen.

CEM-TESTIT

CEM-testeihin suunnitellaan muutoksia. Tällä hetkellä jokaisesta oriista on otettava testi ennen astutuskauden alkua, mutta sen jälkeen ei ole tarvinnut testata saman astutuskauden aikana. Rotuyhdistysten yhteistyökokouksessa 8.2. keskusteltiin vaihtoehdosta, jossa oriiden astutusmäärät vaikuttaisivat testin voimassaoloon. Pienillä roduilla kuten arabihevosilla tämä tarkoittaa sitä, että esim. viisi tammaa kesässä astuvaa oria ei tarvitsisi testata joka kevät. Toisaalta taas esim. puoliverioreilla saattaa olla kymmeniä tammoja, joten ne tulisi jatkossa testata myös astutuskauden aikana.

Kaikenkaikkiaan tuleva jalostusohjesääntö vaikuttaa hyvältä ja yhteistyö Hippoksen kanssa on sujunut myönteisissä merkeissä. Hippoksen toimintaa virallisena rekisteröijänä ohjaa sekä EU:n että Suomen kansallinen lainsäädäntö, joten ohjesäännön laatiminen lain mukaiseksi ei ole mikään pieni työ, varsinkaan kun ohjesääntö koskee yli kymmentä eri hevos- ja ponirotua. Ideana on ollut laatia mahdollisimman yksinkertainen runko-osa, joka olisi kaikille roduille sama. Rotukohtaiset erityisvaatimukset tulevan kunkin rodun osalta jalostusohjesäännön liitteisiin, mikä helpottaa jatkossa rotukohtaisten vaatimusten muokkaamista.